

ДОКУМЕНТИ НА ЕЗИКА НА С. БОБОЩИЦА, КОРЧАНСКО (Р АЛБАНИЯ)

Доц. д-р Лучия Антонова-Василева

„...по частен ред с радост узнах, че многоуважаемият проф. Андре Мазон... е бил в селото Бобощица... С нетърпение ще чакаме проф. Мазон да публикува намерените материали...” (Милетич 1933, 30)

С тези думи Л. Милетич завършва своята публикация по повод на откритите през миналия век документи и сведения за диалекта на българите от с. Бобощица – уникален говор, съхранил широкият изговор на ятовата гласна, назализмът и още редица други архаични особености – доказателство за единството на българския език и неговата непосредствена връзка със старобългарски (вж. по-подробно Mazon:1923; 1936; Снегаров 1933; Милетич 1936). Наблюденията на редица автори показват, че този диалект продължава своя живот и в наши дни, макар че при опожаряване на селището в размирици след Втората световна война голяма част от изконните му жители се изселват в гр. Корча и в други селища в Албания (Mazon, Filipova-Bajrova 1965; Steinke, Ylli 2007).

Важни факти за диалекта на Бобощица днес показва документ от ноември 2006 г. Това е статутът на една местна обществена организация. Неговото заглавие гласи:

Shoqata “Kaj nas” – Boboshtice Drenovene, Korçe. Statut
(Общество „Кай нас“ Бобощица, Дреновене, Корча. Статут).

Селищата Бобощица и Дреновене се намират на около 8 км. югоизточно от град Корча (името произлиза от по-старо Горица) – старинно селище в Югоизточна Албания в

местността Девол, която през 70-те години на XIX в. е все още двуезична (Гюзелев 2004).

Към текста има бележка: *“Në gjuhen Bullgarçe të Vjeter qe flasim ne, “kaj nas” do te thote, “si në”* (На стария български език, който говорим ние, „кай нас“ ще рече „като нас“ – (Антонова 2009).

По-нататък целият текст на статута е отпечатан на албански и на местния диалект, определен от носителите му като „стар български език“ и предаден с латиница.

Подобно назоваване на местните говори е известно и сред т.нар. „славяногласни“ (slavophones) - население в Северна Гърция от български произход. Според Е. Адаму (Adamou 2005) там подобен термин се употребява за местните говори, които нямат статут на официален език, нямат писмена литература и не се изучават. Названието възниква от употреба на местоимението *наш* за назоваване на собствения, наследения от прадедите език. Публикациите на Адаму изследват говора на с. Лити (Айватово), Солунско, но според нея носители на „*наш*та“ се срещат и в района на Флорина (Леринско), Кастория (Костурско), Пела (Воденско), Дойран. Според анкетата, проведена от Е. Адаму, предаването на говора „*наш*та“ в с. Айватово от по-старите на по-младите е прекъснато по политически причини: *„Toutefois, ces locuteurs s’adressent à leurs enfants essentiellement en grec, ces derniers rejettent l’emploi du našta en se fondant sur des critères politiques («après on nous traite de bulgares») et esthétiques («c’est pas joli»).*“ Все пак неговите носители (на диалекта „*наш*та“, бел. Л. А.) се обръщат към своите деца основно на гръцки. Това последно оттегляне от употребата на „*наш*та“ се основава на политически критерии „*после ни третираат като българи*“ и на естетически „*това не е хубаво*“ - (Adamou 2005: 9, 10). Последният цитат показва, че носителите на диалекта „*наш*та“ на територията на Северна Гърция на практика са

идентифицирани като българи, макар че в литературата се употребяват разнообразни термини от рода на славофони, греко-славофони, македонци, българо-македонци, македоно-българи и др.

Освен в Северна Гърция и в Южна Албания названието *нашенски* се употребява за назоваване на местните диалекти и в областта Гора, разположена в северната част на Р Албания (отчасти и в Р Косово и Р Македония). Това личи от изданието наскоро „Горанско (нашенско)–албански речник” от Н. Докле (Dokle: 2007). В него Н. Докле си е поставил за цел да остави на бъдещите поколения един книжовен паметник на езика на своето родно място, като умело и неподправено е отразил богатството му. Според някои мнения горяните са отделна етническа група (Wikipedia*), но според редица други публикации техният диалект е български и народностното им съзнание е българско (Мангалакова 2008).

Населението от Дебърско в Албания, което заявява най-отчетливо своето българско народностно съзнание (Тончева 2009), също употребява прилагателните, произлизащи от местоимението *наш* за назоваване на своя роден диалект: *Нашто сѐло Стѣблево е горено трѣ пѣти от сѣрбите; Свѣ Дурас е от рѣците наши, на дѣбране; Нѣе збѣрваме нашенско-бѣлгарско и арнаѹцко.* – с. Стеблево, Деб.; *Мѣе дѣма збѣрваме нашк'а. Пѣ-лѣко ни ѹде.* – с. Тучепи, Деб.

Както личи от горанско (нашенско)–албанския речник, а също така и от статута на обществената организация „Кай нас” от с. Бобошица и Дреновене, Корч., жителите на тези две области в Албания се стремят да запазят своя майчин език и да го предадат на бъдещите поколения. Срв. отделни точки от целите на организацията „Кай нас”, предадени дословно, само с транслитерация на латиницата:

„Йазико „кай нас” треби шо да се зборви во село, да не се забораива шо свѣето век сой ѹазик туа; Да сториме не

може што, шо да најдиме документи, шо пише и зборве за селото наши, за културата, црквѝете, даскалѝете, чезмете (чешимите), патоцити (потоците) и за свѝе добринѝете шо име бандѝене во селата наши.”

Организацијата е приготвила тетрадки с народни песни, пословици, описанија на обичаи, местности и други фолклорни материали, предадени на езика „кай нас”. На корицата на една тетрадка има следната бележка:

„Da se znje ot vo selloto nashe vo Boboshtica esti zborven jëziko “kai nas” i nema nikoj sho da reçi Nje (jo)” (Да се знаѝе, от во селото наше Бобошѝица ести зборвен ѝзико „кай нас” и нема никой, шо да речи не (бълг. ‘не’- јо алб.).

Освен това организацијата пази копие от писмо на своите съселјани до българският екзарх, преписано на латиница от оригинала, който е с гръцки букви:

Knigata na starciti Boboshçicqi doBullgarckio Ekzark (Pishkup) vo stamboll 26 oktombriu 1873 godina. Do presvetki Tatka nash Ekzarka Antima Vo Stamboll.

(Книга на старцити Бобошѝицѝи до Булгарѝио Екзарк (Пискуп) во Стамбол; До пресвети Татка наш Екзарка Антима во Стамбол) (вж. Снегаров 1933; Милетич 1933).

Тѝй като това писмо се јавјава нај-стариот образец от говора на с. Бобошѝица, с който разполагаме, заслужава интерес съпоставката на неговите езикови особености с особеностите, отразени в езика на статута на организацијата „Кай нас” и на народописните материали, събрани от неја.

На първо място трябва да се спрем на широкият изговор на ятовата гласна. Обикновено тој се среќа в текста без да се отбелязва наличие на палатализација или ѝотација на предходната съгласна: *вреаме, посеане, колеана, реаке, голеама, Дреновеане, сеази* – ‘тези, тези нашите тук’; *двеа*. По наличието на широк – непрегласен изговор на ятовата гласна корчанският диалект се свързва както със стб., така и с

източнобългарските говори, с които няма пряк териториален контакт. Този факт потвърждава тезата, че прегласеният изговор $h > e$ е сравнително ново явление в българското езиково землище, а широкият гласеж от типа *ea//ä//ê*, отразен и в писмото, е бил характерен както за стб. вокална система, така и за диалектната територия като цяло.

В езика на писмото се среща и изписване на комбинацията *ea* на мястото на йотуваната гласна *ѣа* - *я* (*ia*): *селѣеани* (*So kallugjeri seljeani*). Това е една особеност, която е характерна за глаголическите старобългарски паметници (Мирчева, Харалампиев 1999: 69). Но както личи от примера, тогава пред широката гласна се изписва и знак *ѣ*.

Комбинация от гласни *ea* обикновено без отбелязване на предходна палатализация или йотация се среща често и на мястото на стб. #: *пеат* - ‘пет’, *пресвеати*, *имеато* - ‘името’. На някои места в текста се срещат и случаи със запазен назализъм – особеност, типична за стб. език (Мирчева, Харалампиев 1999: 61-67): *чендо*, *чеанда* (*çeando Boboviško; Vashe çeanda shço se najdve sami*). Назализъм се среща и на мястото на стб. @: *банди* - ‘бъде’ (*ta imeato Vashe zda bandi neumbreano vo selloto nashe*). Всички тези особености, които сочат пряка връзка със стб. език се откриват и в езика на статута и в народописните материали.

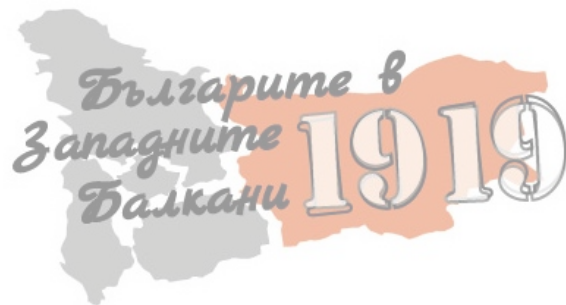
Както личи и в посочените примери, отразяващи застъпниците на стб. *h*, в някои случаи се наблюдават дублетни форми: *реака//река*, *голеама//голема*, а също и форми със стеснен – прегласен изговор *e* на мястото на стб. *h*: *стред* - ‘сред’. Формите с екав изговор са преобладаващи в езика на песните, както и в езика на статута. Това само потвърждава тезата, че прегласеният изговор на стб. *h* е фонетично явление от едно сравнително по-късно време. Затова по-старите образци на диалекта показват по-системно

наличието на широк непрегласен изговор, а по-новите (песните и статута) – по-голям брой случаи на прегласен.

Специално трябва да отбележим и честите примери с изписване на йотуван изговор - *йе*, които се срещат в езика на статута и песните. Те напомнят за фонетичните особености на говорите около ятовата граница, както и за „йекавските говорни огнища”, характерни за районите, в които прегласът *ea//ê* > *е* на мястото на стб. *h* е в процес на развитие (Стойков: 1962, 1963; Младенов. М. Сл.: 1973; Ivanov, J. N. 1982). Срв. изписването: *невйесто* (*nevjesto, mori, nevjesto*), *дйелам* (*i ot tebe ne se djelam*), *спйед* (*na srjed zima*), *тйез*, *сйенке* (*vo tjez sjenke, majko lele, debele*), *нйеме*, *нйесна* (*zha vi pјete ena pјesna...//kata den pјejeme pesnata*), *желйезо* (*kaj kosor na zheljezo*), както и названията на дните на седмицата: *пондйелнк*, *стрйеда*, *пйеток*, *недйела* и др. Срв. и изписването на името на селището *Дреновеане* (*Drenoveane* - в текста на писмото), *Дреновйене* – *дреанка*, *Дреновене* (*Drenovјene - dreanka* - ‘thane (бълг. дрян)’ в списъка със селищни имена, към тетрадката с песни), както и *голеама* // *голйема* // *голема*; *дваа* // *двйе* // *две*, а също така и *пеат* // *пйет* // *пет*.

В изследването на А. Мазон (Мазон 1936: 15, 16) застъпникът на *h* се описва като „смесен дифтонг *ʲä*”, като тембърът на гласната се сравнява с произношението на английското *sir*, транскрибирано като [sər//säɾ] (Мазон 1936: 15, 16). В диалектните текстове, поместени в неговия труд, твърде често се среща изписване: *bja//bjě* (с. 220, 222, 224, 226), *mјěsto* (с. 226), *vlјěze* (с. 224), *sjěs* (с. 236), *Sjěçko, posjěçi* (с. 224) и др. На този факт не е обръщано особено внимание от следващите изследователи на диалекта, но той е важен, поради няколко причини: защото най-вероятно показва разширяването на застъпниците *је*, защото в алб. с *ë* се бележи звукът *ъ* [ə] и защото недалеч от Корчанско се намират Стружките български говори, в които се откриват застъпници

ê//â на мястото на стб. *ú* и *@* (Стойков 1993: 178). Тези съпоставки се нуждаят от специално проучване, но както вече бе показано, в диалекта на Бобощица е налице смесване на рефлексите на *h* и *#*. Смесването на рефлексите на *@* и *#*, особено в палатална среда, е широко разпространено явление в българския език. В говора на с. Бобощица може да се посочи примерът *та̀мо на к'èндо* < *к'èндо* < [*к'енд*] – ‘кът’, който показва, че такива успоредици наистина съществуват.

Всичко това поставя въпроса за хронологията в процеса на развитие на прегласа:

стб. *h* = " > *ea//ê>je//e>e*

или

стб. *h* = " > *jea//jä>je//e>e*

Естествено въпросът за развитието на палатализация и//или йотация пред застъпниците на *h* се свързва и с въпроса за развитието на консонантната система в диалекта, което прави неговото решение още по-сложно. Според Шрамек (Šramek 1934: 194) в говора на с. Бобощица твърдите съгласни са два типа: твърди или палатализирани пред *j*, при което възникват алофоните: *l* + *l*[^]+*j* = *l*[^]*j*; *t* + *t*[^]+*j* = *t*[^]*j* и т.н. Палатални в диалекта са съгласните *t'*, *d'* и *n'*, които се отличават от твърдите палатализирани по наличието на подълъг контакт с небцето при произношението им. Във фонологичните описания българските говори се разграничават източните диалекти, които се характеризират с мекостна корелация между твърдите съгласни и съгласните с допълнителна палатализирана артикулация (възникнала най-често в позиция пред *'a* < *h*) от западните диалекти, които се характеризират с наличието на самостоятелен палатален ред (Кочев 2010: 140, 141). От описанието на говора на с. Бобощица личи, че в този диалект си дават среща особености на консонантната система от източнобългарски тип – наличие на съгласни с допълнителна палатализирана артикулация, и от

западнобългарски тип – наличие на самостоятелен палатален ред. Причината за това очевидно е запазването на широк изговор на мястото на стб. ятова гласна.

В това отношение представлява интерес и проследяването на наличието на мекост на предходната съгласна или йотация пред широкия изговор на мястото на стб. *h* в други диалекти.

В българо-гръцкия речник от с. Богаско, Кост., намиращо се в близост до с. Бобощица, който е записан с гръцки букви през XVI в., в повечето случаи застъпниците на стб. *h* се отбелязват с *ia* – т.е. с наличие на палатализация или йотация на предходната съгласна: *βιαδρο*, *μλιαко*, *χλιαπο* и мн. др., а дори и *νотσια*, *ραντσια*. Срещат се обаче и примери с изписване на съчетание *εα*: *τζερεαβα* (наред с *ριαка*, *ριαζев*, *просриано*), както и с *ε*: *νεδελα*, *понеделник*, *срепта* (според транслитерацията на Ничев съответно: *в'адро*, *мл'ако*, *хл'апо*, *нос'а*, *ранс'а*, по същия начин и *чер'ава*, *р'ака*, *р'ажен*, *проср'ано*, но *недела*, *понеделник*, *среда* и др. Срв. Ничев 1987). От тези записи може да бъде направен изводът, че палатализираният или йотуван изговор на широката гласна е бил широко разпространен, но не единствен, през XVI в. за района на Костурско и Корчанско.

В югозападния дял на българското езиково землище се срещат и диалекти, в които липсва палатализация или йотация пред широкия застъпник на ятовата гласна. Така за разложкия говор се описва изговор *ä* под ударение без наличие на предходна мекост: *бäс* – *убеснëло*, *вä`ра* – *верäта*, *лä`то* – *летöто*, *стрä`да* – *стредäта*, *рä`ка* – *рекäта*. Палатални съгласни се срещат само в бабяшкия говор: *б'ä`ше*, *д'ä`ца*, *л'ä`ву*, *п'ä`сен* и др. (Алексиев 1931: 102-104; Кочев, 1968; Видоески 1983: 12). Иначе в разложкия говор е отбелязано наличие на фонологично противопоставяне *рä`ка* – *рëка* ('река' – 'кажа'), *нä`ма* – *нëма* ('няма' – 'която е без глас'),

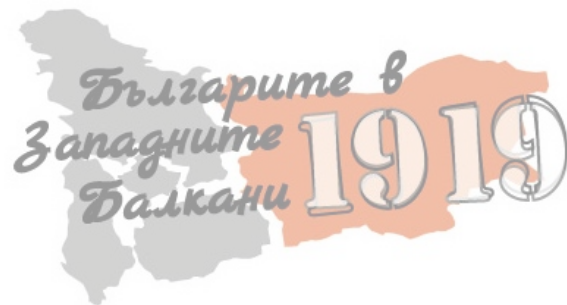
зѧл– зел ('зѧл<зеѧ' -'взел < взема'). Палатализация на предходната съгласна липсва и в говора на Банско, където застъпникът на *h* под ударение се отличава и с дължина (Цонев 2008: 138-144). Това показва, че когато в диалекта се запазва ясно противопоставянето между двете фонемии *ä/ê* < *h* – *e* < *g* по ширина, в него не се развива палатализация или йотация на предходната съгласна пред застъпниците на стб. *h*.

Сравнително по-ограничена по степен е и мекостта на съгласните пред *ê* в някои родопски говори. Според Ст. Кабасанов (Кабасанов 1963:36 и сл.) в тихомирския говор съгласните не се отличават с толкова силна мекост, както в смолянския. Мекост той отбелязва последователно пред застъпниците на стб. *#* и *ÿ*, а съгласните пред *ê* определя като средномеки и не ги отбелязва във фонетимната транскрипция – *б`ѧла*, *гол`ѧм* и др.

Според описанието на Т. Попова (Попова: 1976) при палатализацията на консонантите пред рефлекс *ê* на мястото на стб. *h* в селищата Широка лъка, Гела, Солица и Стойките се откриват специфични особености. Тя отбелязва следните алтернации от типа [C] ~ [C'] или [C'] ~ [C]: /л/~/л'/ - *б/л/ѧйѧ* ~ *б/л/ѧйѧш*; /с/~/с'/ - *сѧка* ~ *с'ѧчѧш*; /д/~/г'/ - *на/д/ѧнах* – *на/г'/ѧна*; /л'/~/л/ - *мѧл'/ѧ* ~ *мѧлъш*; /п'/~/п/ - *сѧ/п'/ѧ* ~ *сѧ/п/ъш*; /к'/~/к/ - *клѧ/к'/ѧ*~*клѧ/т/ъш*; /г'/~/д/ - *вѧ/г'/ѧ* ~ *вѧ/д/ъш* и др. [Попова: 1976, 239]. Наличието на палатален алтернант /к'/, /г'/ на фонемите /т/, /д/, показва, че в говора палаталността е силна. Същевременно пред застъпника на стб. *h* се открива противопоставяне по палатализираност: /л/~/л'/, /с/~/с'/ и т. н. От примерите личи, че твърдите съгл. са отбелязани в позиция пред акцентувани гласни. Наличието на твърда съгласна пред ударена гласна *ê* се открива и в редица други случаи [Попова: 1976, 242]: *кувѧх*, *бърѧх*, *дадѧх*, *мрѧх*, *спрѧх* и др. Особен интерес заслужават примерите като: *спум'ѧнѧх*, *бл'ѧйѧх*, *л'ѧтѧх*, *флѧз'ѧх*, *дрѧм'ѧх*, *мѧл'ѧх*, *вѧг'ѧх* и др. Примери, които разкриват зависимостта на развитието на мекост от рефлекса на *h* въвн от ударение, срещаме и по-нататък в труда: *влѧка* – *зѧвл'ѧка*, *сѧка* – *ÿс'ѧка*, *пѧйѧ*, *зѧп'ѧйѧ*, *п'ѧйѧх*, но и *пѧйѧх* - със затвърдяване (пак там, с. 247 и др.). Следователно може да се заключи, че в широколъшкия говор

съгл. пред застъпниците на стб. *h* под ударение са твърди, а палатализация на предходната съгл. се развива когато вокалът на мястото на *h* е вън от ударение. Тези данни може да се съпоставят с данните от картотеката на БДА, която се съхранява в Института за български език към БАН. Според записите, които би трябвало да отразяват точно произношението, независимо от фонологичната интерпретация, там се откриват следните особености при палатализацията на съгласните пред наследници на *h* в говора на посочените селища: мекост на мястото на *h*: *кол'сна*, *разг'слени* – ‘разделени’, *виg'ax* – ‘видях’, *ваg'cx* – ‘вадех’, *кòл'cx*, *мòл'cx*, *нòс'cx*, *рòбот'cx*, *хòг'cx* – ‘ходех’, *цèп'cx*; *в*; твърдост на мястото на *h*: *брèк*, *вèтар*, *вазврèла*, *млèкото*, *смèх*, *пèсак*, *свè'шты*, *снèк*, *срèда*, *млèко*, *нç'èста*, *трèба*, *хлèп*, *цвèт*; *засмèт* – ‘засмян’; *сèт* – ‘сят’, *засèт*, *сèта*, *фл'èл*, *донè'л*. Посочените примери показват, че няма противоречие между палатализацията, отбелязвана в студията за ширококопския говор, и терения материал, регистриран в картотеката. Както в тихомирския говор, и в ширококопския мекостта на предходните съгласни е свързана преди всичко с наследниците на стб. *#* и *й*, когато техните рефлексии не съвпадат с тези на *h*, а пред застъпниците на стб. *h* тя се проявява, когато застъпниците са вън от ударение, т.е., когато възникват условия за неутрализация на противопоставянето по ширина между рефлексите на стб. *h* и *g*.

Както вече бе показано, в западнорупските говори също се откриват случаи на отсъствие на мекост пред широкият застъпник *ê*. Но в редица други диалекти от този ареал, както например и говора на с. Зарово, Солунско, тази палатализация е налице: *в'èк*, *гн'`èзду*, *др'`èу*, но наред с тях и *б'ас*, *в'`ара*, *гр'ax* и др. Тези примерите дават основание на Сл. Керемидчиева да заключи, че в диалекта се извършва фонологизация на меките съгласни (Керемидчиева 2000: 40). Развоят *h* [ê] > 'а и изговор *бр'`аза*, *м'`аста*, *сн'ак* и др. е характерен за говорите в Неврокопско (Велчева 1966). В Драмско, както вече бе показано, мекостта на съгласните пред застъпниците на ятовата гласна води не само до палатализация, но и до йотация при стесняването на широкия

рефлекс в отделни региони (Иванов, Й. 1977: 115, 116). Широко изговори *ê* се срещат в определени позиции и в тракийските и мизийските говори. Макар че мекостта пред тази гласна невинаги е последователно отбелязвана, в описанията не се констатира наличието на различие в мекостта на съгласните пред рефлексите *a* и *ê* – т. е. налице е изговор *б'ал* - *б'êли*. На това навеждат и примери като *закъсн'ê*, *къд'ê*, *ръц'ê*, *сед'ê*, *устър'ê*, отбелязани в Добруджа (Младенов, М. 1974: 339, 400).

От всичко казано дотук за рефлексите на стб. *h*, отразени в документите от с. Бобощица, Корч., може да се направи изводът, че в миналото за този говор е бил характерен широко изговор без наличие на предходна мекост, какъвто е регистриран в разложко и от който са запазени следи и в някои родопски говори. Мекостта на предходната съгласна пред широкия застъпник на *h* може би се е появила поради смесването с рефлексите на " и # поради голямата близост на артикулацията им. По-нататъшното развитие на йотация и палатализация на предходната съгласна и разширяването на „йекавизма“ в съвременното състояние на диалекта вероятно са свързани с процесите на стесняване на рефлекса на *h*, които още не са завършили.

За съвременното състояние на говора на с. Бобощица е характерно и наличието на разложен назален изговор на мястото на стб. @ (Асенова: 2007). Тази особеност личи и от езика на сбирките с песни: *банди* - ‘бъде’ (*tvojto belo liece//moje neka bandi*); *самбота* - ‘събота’ (*Vo sambotata mi se vunjesa//vo nedelata mi se uzheni*); *замби* - ‘зъби’ (*kllanen kon ne tu se pule zambiti*); *грйенда* - ‘грета’ (*Qellko pjetell na grjenda*); *жйентар* < жетвар - название на м. юли (*zhjentar*), както и *пендесе* и др. Глаголът *банди* и неговите производни се срещат със запазен назализъм и в българския текст на статута:

Да даржи право традиейта шо има бандейно во село (Da darzhi pravo traditejta sho ime bandjeno vo sello).

На фонетично равнище пълно единство в езика на писмото, песните и статута показват рефлексите на праслв. съчетания *tj, *dj. Тук личат пряко наследените от старобългарски съчетания *шт*, *жд*, типични за българския език (Мирчева, Харалампиев: 1999, 83). При това отново се разкрива единството на говорите в Корчанско с източнобългарските диалекти, въпреки отдалечеността им в териториално-географско отношение. Срв. формите: *Пончиште* (Popçishte); *Бобоштица*//*Бобошчица* (Boboshtica//Boboshçica); *Бобоштийени* (Boboshtieni); *зашто*//*шчо*//*шо* - (zashto - zashto bello tkaesh)// shço // sho/; *кашта*//*кашче* (kashta// kashçe - daskalçeto kashta nema); *имеништата* (imenishtata); *пушти* (pushti); *огниште* (ognishte), *сфйеште* (sfjeshte), *ешче* (eshçe); *вежди* (vezdi - Gajtan vejdi lubam ja). Частицата за образуване на бъд. вр. в говора на с. Бобошчица е *жда*//*жа*. Тази диалектна особеност има твърде широк ареал на разпространение в източните български диалекти, но все пак трябва да отбележим, че това още една особеност, освен наличието на широк изговор на мястото на h без предходна мекост, която свързва говора на селището с ширококопльшкия говор (БДА, 1975, к. № 205).

На граматично равнище особеност, която свързва говора със стб. *е*, и наличието на форма *ести* - ‘е’ за 3 л. ед. ч.; *есми* - 1 л. мн. ч. на глагола ‘съм’ < стб. ~сѣмъ: *Долни бунар ести еден и пол сат далеку от Корча*; срв. също в езика на песните: *Денес есми здрави и живйа*; в езика на статута *Статута ести пишан на албански ѝазик и на ѝазико кайнас... сой ѝазик ести смар* (Statuto esti pishan na allbanski jazik i na jaziko kajnas... soj jazik esti star).

На лексикално равнище пряко свързан със стб. език е наличието на глаголът *греди* - *грйеди* със значение ‘иде’ –

токо грйеде по нивйете, който се среща и в езика на статута, употребен в преносно значение ‘произхожда’ - и шо грйеде от стари фамилии Бобоштйене е Дреновйене (i sho grje de ot stare famili Boboshtjeni I Drenovjeni).

Всички тези особеност, отразени в езика на статута, показват, че на различни езикови равнища говорът на с. Бобошица, Корчанско са свързва със стб. език. Понататъшните изследвания на документите и фолклорните материали, както и изследването на самия диалект, ще хвърлят повече светлина върху развоя на особеностите на този архаичен български говор. Разкриването на неговото съвременно състояние ще бъде от полза не само за българистиката, но и за славистиката, защото той ни показва развитието на най-стария писмено засвидетелстван славянски език. Но освен тези филологически и чисто научни проблеми статутът на организацията „Кай нас” в Корчанско ни поставя и пред още един чисто човешки проблем - ще могат ли жителите на селото да запазят своя ценен и обичан майчин език без училища, в които той се изучава, и без писмена литература, на която той се разпространява. И тъй като става ясно, че съществуването на подобни диалекти, независимо от това дали се наричат *нашенски*//*нашта*//*кай нас* или др., не е изолиран случай, този въпрос придобива особена важност.

Всъщност въпросът е ще помогнем ли с нещо на тези и на много други *нашенци*, които са привързани към своя език, да го съхранят и да го предадат на своите наследници.

Публ. Антонова, Л. Документи на езика на с. Бобошица, Корчанско (Р Албания). – Македонски преглед, 2011, 3, 113–124.

